

## ВІДГУК

на дисертаційну роботу Яковенко Світлани Михайлівни “Диференціальна діагностика больових станів в ділянці плечового суглоба (на основі ультразвукових досліджень)” на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук

Актуальність обраного напрямку наукової роботи обумовлена наявністю в суспільстві значної кількості осіб працездатного віку, котрі скаржаться на біль в ділянці плечового пояса та втрату активних рухів, зі зниженням працездатності. Дисертаційна робота спрямована на вирішення важливого та актуального питання сучасної ортопедії та травматології, яке стосується обґрунтування способу діагностики патології в ділянці плечового суглоба. Раціональний підхід до діагностики плечолопаткового больового синдрому (ПЛБС) передбачає можливість виявлення ураженої структури з використанням не тільки традиційних доклінічних методів, а також шляхом застосування специфічних клінічних тестів та сучасних інструментальних методів дослідження (рентгенографії, сонографії, МРТ та КТ). Серед них найбільш доступним методом початкової діагностики ПЛБС є ультразвукове обстеження, котре завдяки високій чутливості та специфічності виявлення ушкоджень сухожилково-м'язового та кістково-хрящового компонентів значно полегшує диференціальну діагностику та процес адекватного лікування патології. Відомо, що при тривалих патологічних порушеннях у ділянці плечового пояса знижуються функціональні можливості м'язів. Ця проблема потребує додаткового застосування електроміографічного дослідження м'язів плечового пояса та верхньої кінцівки. Перспективним та актуальним напрямком досліджень патології ПЛБС є комплексний підхід при оцінюванні клінічних, інструментальних та біохімічних методів досліджень у хворих на ПЛБС.

Таким чином, обраний автором науковий напрямок комплексного дослідження ПЛБС є безумовно актуальним і важливим для диференціальної

діагностики патології та пошуку нових методів лікування пацієнтів із структурно-функціональними порушеннями в ділянці плечового пояса.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державної установи “Інститут патології хребта та суглобів ім.проф. М.І Ситенка НАМН України” (“Дослідити прояви моноамінергічних і холінергічних реакцій при больових синдромах опорно-рухової системи різного походження”, держреєстрація № 0108U001073 та “Дослідити структурно-метаболичні порушення у м'язовій та сполучній тканинах у хворих на дегенеративні захворювання поперекового відділу хребта та вплив на них коморбідної патології”, держреєстрація № 0116U001085. Автор проаналізувала тенденції розвитку даної проблеми, провела ультразвукове обстеження у пацієнтів зі скаргами на біль та порушення функції в ділянці плечового пояса, здійснила обробку даних обстеження та сформувала висновки).

Робота має прикладну спрямованість.

Новизна дослідження та отриманих результатів. Завдяки ультразвуковому дослідженню та шляхом порівняння структурних змін, котрі спостерігалися в м'яких тканинах плечових суглобів у практично здорових осіб та пацієнтів з патологією в ділянці плечового поясу автор визначила коефіцієнт асиметрії (КА) анатомічних структур (капсула, сухожилки, зв'язки), завдяки якому можна діагностувати наявність (КА менший ніж 0,95), або відсутність (КА перевищує 0,95) патологічних змін безпосередньо в тканинах, що оточують плечовий суглоб. Довела наявність особливостей ураження різних анатомічних структур при різних нозологічних формах. У практично здорових осіб встановила поступові структурні зміни в периартикулярних тканинах, відсоток яких поступово збільшувався з віком, котрі відбувалися симетрично в обох суглобах та не мали клінічних проявів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленій та представленій автором схемі диференціальної діагностики різних

нозологічних форм плечолопаткового больового синдрому, котра дає можливість лікарю вже на первинному етапі обстеження пацієнтів відрізнити групи хворих та визначити тактику більш специфічного лікування.

Результати теоретичних, інструментальних та біохімічних досліджень впроваджено в клінічну практику ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України», КНП «Міська клінічна лікарня швидкої невідкладної медичної допомоги ім. проф. О.І. Мещанінова», ТОВ «Медичний центр фізичної реабілітації та спортивної медицини «КІНЕЗІО», у навчальний процес кафедри травматології та ортопедії Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України.

Повнота викладення матеріалів дисертації. Результати роботи висвітлені в матеріалах науково-практичних конференцій та інших форумів, у тому числі з міжнародною участю. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 11 наукових робіт, із них 6 статей у наукових фахових виданнях, 5 робіт в матеріалах з'їздів і наукових конференцій.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків та рекомендацій, що виносять на захист.

Робота виконана на клінічному матеріалі. Її результати представлені в дисертації, яка побудована за класичним стилем, викладена українською мовою на 174 сторінках друкованого тексту. Дисертація складається зі вступу, огляду наукової літератури, розділу “матеріали і методи”, розділу результатів досліджень, розділу “додаткові інструментальні дослідження у хворих з ПЛБС”, розділу “аналіз і узагальнення результатів дослідження”, висновків та списку 203 використаних джерел, з яких 111 викладено кирилицею, 92 – латиницею. Робота ілюстрована 63 таблицями та 18 рисунками.

Клінічне дослідження базується на матеріалах обстеження та діагностування 206 осіб віком від 18 до 65 років, які були розподілені на 3 групи. До складу I (контрольна) – входили 85 волонтерів, середній вік обстежених становив  $44 \pm 12$  років. До II групи віднесено 49 хворих (середній

вік  $44 \pm 12$  років), які скаржились на біль в ділянці плечового поясу та у яких діагностовано остеохондроз шийного або грудного відділів хребта (ОХЗ). До III групи увійшли 72 пацієнти з ПЛБС (середній вік  $47 \pm 11$  років), котрих розподілили на 4 вікові підгрупи: 18-30 років, 31-40 років, 41-50 років та старші за 51 рік. Пацієнтам II та III груп проведено клінічне та рентгенологічне обстеження. Додатково у сироватці крові у 71 пацієнта II та III груп визначали біохімічні маркери запалення та дистрофії для уточнення ультразвукових ознак дистрофічних і запальних змін у тканинах суглобів за наявності тривалого больового синдрому у ділянці плечового поясу. У 49 хворих додатково проведено функціональне дослідження м'язів плечового поясу методом сумарної електроміографії (ЕМГ).

Все це дозволило автору на основі отриманих даних порівнювати показники хворої кінцівки з аналогічними даними здорової для виявлення патології. Крім того, встановлено, що результати дослідження сумарної ЕМГ не виявили суттєвих функціональних змін у м'язах хворих на ОХЗ та ПЛБС, що дозволило зробити висновок про невелику цінність цього метода для диференційної діагностики у випадку больового синдрому в ділянці плечового поясу.

В результаті проведеної роботи, аналізу та обговорення отриманих результатів автору вдалось розробити схему диференціальної діагностики різних форм плечолопаткового больового синдрому і виділити дві основні групи хворих: без структурних змін в периартикулярних тканинах плечового суглоба та з патологічними змінами в структурі периартикулярних тканин при наявності больового синдрому в ділянці плеча. Таке розуміння суті цієї проблеми полегшує вибір лікувальної тактики у хворих з патологією в ділянці плеча.

Таким чином, використаний в даній роботі комплекс клінічних та інструментальних методів дослідження є сучасним та адекватним поставленій меті та завданням. Дослідження Яковенко С.М проведени на високому методичному та технічному рівнях. Статистична обробка

отриманих результатів досліджень і обстежень підтверджує їх інформативність та достовірність.

Достовірність результатів роботи базується на первинному матеріалі, який представлений в повному обсязі. Перевірка первинної документації показала повну достовірність матеріалів, які лежать в основі дисертаційної роботи. Зауважень до наявної документації немає.

Основні положення кандидатської дисертації Яковенко С.М. аргументовані, висновки достатньо обґрунтовані і витікають із отриманих результатів та відповідають меті та завданням дослідження.

Автореферат відображає основні положення дисертації.

Представлена робота написана відповідно до вимог щодо наукового рівня. В роботі зустрічаються окремі невідповідності, технічні похибки, які доведені до відома автора, але вказані зауваження не суттєві і не впливають на загальне позитивне враження від даної роботи.

В процесі рецензування виникли запитання.

1. Стор. 34: на рентген знімках шийного відділу хребта наявність гриж виявити неможливо без МРТ. Чим ви поясните те, що ви застосовували тільки рентген дослідження.

2. Стор. 8. В практичній значимості дослідження не вказано, як визначались хворі з остеохондрозом шийного відділу хребта і хворі з патологією плечового суглобу.

3. Робота переобтяжена таблицями, деякі таблиці сформовані некоректно.

4. Що стосується висновків, то на нашу думку висновки занадто об'ємні, бажано було б зробити їх більш конкретними та лаконічними.

#### Висновок

Дисертаційна робота Світлани Михайлівни Яковенко: “Диференціальна діагностика больових станів у ділянці плечового суглоба (на основі ультразвукових досліджень)” на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук є завершеною самостійно виконаною науковою роботою, в

якій отримано нові науково обґрунтовані результати, котрі вирішують важливе наукове завдання – покращення діагностики різних нозологічних форм плечолопаткового больового синдрому у пацієнтів різних вікових груп з метою розробки специфічної тактики лікування даних хворих.

Роботу виконано на достатній кількості клінічного матеріалу з використанням сучасних методів досліджень. Мета роботи досягнута, завдання вирішені, висновки логічно відповідають меті і завданням дослідження.

Отримані результати дослідження науково обґрунтовані і опубліковані в фахових наукових виданнях. Вони мають важливе наукове і практичне значення, впроваджені в практику спеціалізованих клінік та навчальний процес медичних закладів.

Все викладене дозволяє зробити висновок, що ця дисертаційна робота за актуальністю, методичним рівнем і обсягом досліджень, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів повністю відповідає вимогам п.11 "Порядку присудження ...", а здобувач гідний присудження наукового ступеня кандидата медичних наук.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри травматології та ортопедії  
Вінницького національного медичного  
університету ім. М.І. Пирогова МОЗ  
доктор медичних наук, професор

В.О. Фіщенко



Надійшов до  
ради 14.08.20р.